

Votre Programme Matmidim

Semaine du 23 au 27 juin 2024

Souguia n°130

ת"סד

Matmidim

Programme d'étude Mondial

Sujet de la semaine :

Pilégùèche

Din d'une concubine dans la Torah

Etude dédiée à la Refoua chelema de

Annaelle bat Sophie Rivka, Rakheli bat Lisa

Chimon ben Juliette, Juliette bat Marcelle

Guershon ben Sarah, Haim Dan ben Juliette

Tephila avant le Limoud

יְהִי רְצוֹן מִלְּפָנֶיךָ ה' אֱלֹהֵינוּ וְאֱלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ, שְׁלֹא יֵאָרַע דְּבַר תְּקֵלָה עַל יָדֵי, וְלֹא אֶכְשַׁל בְּדַבַּר הַלְקָה, וְיִשְׁמְחוּ בִּי חֲבֵרֵי, שְׁלֹא אֵמַר עַל טָמְא טְהוֹר וְלֹא עַל טְהוֹר טָמְא, וְלֹא עַל מִתָּר אָסוּר וְלֹא עַל אָסוּר מִתָּר, וְלֹא יִכְשְׁלוּ חֲבֵרֵי בְּדַבַּר הַלְקָה וְאִשְׁמַח בָּהֶם. כִּי יִי יִתֵּן חֲכָמָה מִפִּי וְדַעַת וְתְבוּנָה. גַּל עֵינַי וְאִבִּיטָה נִפְלְאוֹת מִתּוֹרַתְךָ

Tephila après le Limoud

מוֹדָה אֲנִי לְפָנֶיךָ יי אֱלֹהֵינוּ וְאֱלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ, שְׁשִׁמְתָּ חֵלְקֵי מִיּוֹשְׁבֵי בֵּית הַמִּדְרָשׁ. וְלֹא שִׁמְתָּ חֵלְקֵי מִיּוֹשְׁבֵי קְרָנוֹת. שְׂאֲנִי מְשֻׁכִּים וְהֵם מְשֻׁכִּימִים. אֲנִי מְשֻׁכִּים לְדַבְרֵי תוֹרָה וְהֵם מְשֻׁכִּימִים לְדַבְרֵי בְטִלִּים. אֲנִי עֲמַל וְהֵם עֲמַלִּים. אֲנִי עֲמַל וּמְקַבֵּל שְׂכָר וְהֵם עֲמַלִּים וְאֵינָם מְקַבְּלִים שְׂכָר. אֲנִי רָץ וְהֵם רָצִים. אֲנִי רָץ לְחַיֵּי הָעוֹלָם הַבָּא, וְהֵם רָצִים לְבָאָר שְׁחַת. שְׁנֵאָמַר וְאַתָּה אֱלֹהִים תּוֹרְדִם לְבָאָר שְׁחַת. אֲנִשִּׁי דְמִים וּמְרָמָה לֹא יִחַצּוּ יְמֵיהֶם, וְאֲנִי אֶבְטַח בְּךָ

Le Tanakh témoigne à plusieurs endroits de l'établissement d'une relation de nos Avot (Avraham, David Hamelekh etc...) avec une Pilégueche – concubine – qui était désignée pour un lien de fidélité mais qui n'impliquait ni Kidoushin ni Ketouba.

Or selon le Rambam, toute relation hors mariage étant interdite et considérée comme Znout, la Pilégueche n'était permise que pour les Rois. Mais pour le Raavad, tant que la Pilégueche se réservait au même homme, elle sortait du Din de Zona et devenait ainsi permise. Le Ramban a tranché que malgré l'entière permission de la Pilégueche, dans les faits il est du devoir du Beit Din de l'interdire afin d'éviter le développement des mauvaises mœurs.

Bon Limoud sur Matmidim !

Programme du dimanche

Quelles sont les différences d'engagement entre une épouse et une Pilégueche ? Comment le Yad Rama est-il Possek ?

יד רמ"ה מסכת סנהדרין דף כא עמוד א
[...] ואף על גב דקידושין דאורייתא דכתיב כי יקח איש אשה ואין קיחה אלא בכסף וה"ה לשטר ולביאה דכולהו יליף להו מקראי הני מילי לשויא אשת איש לחייבו במזונותיה ולאסרו בקרובותיה ולאסרה בקרובותיו ולחייב עליה משום אשת איש ושאר דברים התלויים באישות אבל אם רצה לייחד אשה בלא כתובה ובלא קידושין מדאורייתא שפיר דמי ורבנן הוא דגזור כדי שלא יהיו בנות ישראל הפקר:

תלמוד בבלי סנהדרין דף כא ע"א
מאי נשים ומאי פלגשים אמר רב יהודה אמר רב נשים בכתובה ובקידושין פלגשים בלא כתובה ובלא קידושין

Quand est-ce qu'une femme est considérée comme une Pilégueche ou comme une Zona ? Quelle st la preuve du Raavad ?

השגת הראב"ד קודם מתן תורה אדם פוגע אשה בשוק אם רצה הוא והיא נותן לה שכרה ובעל אותה על אם הדרך והולך לו וזו היא הנקראת קדשה. א"א אין קדשה אלא מזומנת והיא המופקרת לכל אדם אבל המייחדת עצמה לאיש אחד אין בה לא מלקות ולא איסור לאו והיא הפילגש הכתובה, ובעלי הלשון דורשין פילגש מלה הפוכה ומורכבת בפי שגל עומדת לפרקים למשגל משמשת את הבית ופעמים למשכב, ויש ספרים שכתוב בהם (סנהדרין כא) פילגשים קדושין בלא כתובה, מ"מ אין איסור לאו אלא במזמנת עצמה לכל אדם, שאם כדבריו מפתה היאך משלם עליה ממון והלא לוקה עליה אלא ודאי משהוצרכה לפיתוי אינה קדשה.

רמב"ם הלכות אישות פרק א הלכה ד
קודם מתן תורה היה אדם פוגע אשה בשוק אם רצה הוא והיא נותן לה שכרה ובעל אותה על אם הדרך והולך לו, וזו היא הנקראת קדשה, משנתנה התורה נאסרה הקדשה שנאמר [דברים כ"ג] לא תהיה קדשה מבנות ישראל, לפיכך כל הבעל אשה לשם זנות בלא קידושין לוקה מן התורה מפני שבעל קדשה.

Programme du lundi

מגיד משנה הלכות אישות פרק א הלכה ד

ד] קודם מתן תורה וכו'. זה פשוט ומעשה יהודה ותמר יוכיח:

משנתנה התורה נאסרה הקדשה וכו'. דעת רבינו שלא לא תהיה קדשה בא לאסור הביאה דרך זנות וכבר רבו הדעות בפסק זה. והר"א ז"ל כתב בהשגות א"א אין קדשה אלא מזומנת כו'. פילגשים בלא קידושין (ובלא כתובה) [בדפוס ויניציא ליתא] עכ"ל (מכל מקום אין איסור לאו אלא במזמנת עצמה לכל אדם שאם כדבריו מפותה היאך משלם עליה ממון והלא לוקה אלא ודאי משהוצרכו לפיתוי אינה קדשה עכ"ל).

ולדעת רבינו ודאי כך היא הגירסא פילגשים קידושין בלא כתובה. ובספרי נראה בבאור שלא לא תהיה קדשה בא להזהיר על ביאת הפנויה כמה שכתב רבינו ומכל מקום אפשר שאינו אלא במיוחדת לכך כדברי ר"א ז"ל וכן כתבו קצת המפרשים ז"ל

ונראה סיוע לרבינו ז"ל ממה שאמרו בהרבה מקומות חזקה אין אדם עושה בעילתו בעילת זנות ואם לא היתה הפנויה שאינה מופקרת באיסור מן התורה לא היו סומכין על חזקה זו דאיסורא דרבנן כולהו אינשי

לא זהירי ביה ועוד מדקאמר ר' אלעזר פנוי הבא על הפנויה שלא לשום אישות עשאה זונה פירוש ונפסלה מן הכהונה ואף על גב דלא קיימא לן כוותיה דרבי אלעזר מכל מקום משמע דאיסור לאו איכא דאי מן התורה היה מותר היכי אמר רבי אלעזר דמקריא זונה.

ואפשר לומר שכתוב זה הוא כדברי המתרגם שהוא אזהרה לשפחה והבא על האשה שלא לשם אישות עובר בעשה דרחמנא אמר כי יקח איש אשה ובעלה והיתה לו לאשה כשירצה לבא עליה יהיה באישות.

ומכל מקום דע שאף לדעת רבינו אין בכלל לאו זה העובדת כו"ם שבפירוש נזכר בכתוב בבנות ישראל ומבואר זה בגמרא ונתבאר בדברי רבינו פרק שנים עשר מהלכות איסורי ביאה ואל תתמה היאך תהיה הישראלית ביאתה בזנות בלאו והעובדת כו"ם מדברי סופרים לפי שאיסור העריות היא בגזירה ודבר שאין לו טעם בכל פרטיו והנה תראה שאם חמותו היא בסקילה ואם אמו מדברי סופרים בלבד ונדות היא בישראלית מן התורה בכרת ובעובדת כו"ם אין נדות כלל אלא מדברי סופרים. והוצרכתי לכתוב זה מפני שראיתי ה"ר משה הכהן ז"ל שהבין מדברי רבינו שאף העובדת כו"ם בכלל לאו זה והקשה עליו ממה שאמר במסכת עבודה זרה וכבר נתבאר פרק י"ב מהלכות איסורי ביאה מה שרבינו סובר בזה:

Programme du mardi

כסף משנה הלכות אישות פרק א הלכה ד

[ד] קודם מתן תורה היה אדם פוגע אשה בשוק אם רצה הוא והיא נותן לה שכרה וכו'. הקדים זה כדי לתת טעם למה מנגדין למקדש בשוק או בלא שידוכים:

כתב הרב המגיד ולדעת רבינו ודאי כך היא הגירסא פילגשים קידושין בלא כתובה ואין דבריו מכוונים שהרי רבינו עצמו כתב בפרק ד' מהלכות מלכים אצל המלך פילגשים בלא כתובה ובלא קידושין אלא בייחוד בלבד קונה אותה ומותרת לו אבל ההדיט אסור בפילגש אלא באמה עבריה בלבד אחר ייעוד עד כאן לשונו.

והרמב"ן בתשובה כתב דפילגש מותרת להדיט שהרי דוד נשא אותה ולא הוזכר בכתוב ולא בגמרא הפרש בין מלך להדיט ומצינו גדולי ישראל נושאים אותה שנאמר ועיפה פילגש כלב ילדה וכו' וגדעון שופט ישראל שדיבר בו השם כתיב בו ופילגשו אשר בשכם ילדה לו ופילגש בגבעה אילו היתה אסורה עליו לא אמר הכתוב ויקם אישה וילך וכתוב ויאמר אבי הנערה אל חתנו וגם הוא היה מתבייש בזמתו ועוד האריך בדבר ואין מכל אלה תשובה על רבינו דאיכא למימר דהנך פלגשים היו אמה העבריה אחר ייעוד.

ודע שראיתי להרמב"ן שכתב בתשובה הנזכרת לעיל ז"ל וגם דברי הרמב"ם אינם לאסור פילגש ולהתירה למלך אלא כך אמר וכל הבעל אשה לשם זנות לוקה מפני שבעל קדשה ולשם זנות הינו שפוגע בה ובעלה ולא יחדה לעצמו לשם פילגשות דהיינו קדשה ולא אמר כל הבעל בלא קידושין לוקה וכן בהלכות מלכים כשהזכיר פילגשים במלך לא הזכיר כלל שהוא היתר מיוחד לו עד כאן לשונו. ויש לתמוה איך העביר עיניו ממ"ש אבל הדיט אסור בפילגש וכו' ושמה היה זה חסר בספר שבידו. ועם היות שהרמב"ן סובר שפילגש מותרת להדיט כתב בסוף אותה תשובה לשואל ואתה במקומך תזהירם מן הפילגש שאם ידעו ההיתר יזנו ויפרצו ויבאו עליהן בנדותן:

Programme du mercredi

כסף משנה הלכות נערה בתולה פרק ב הלכה יז
[יז] אני אומר שזה שנאמר בתורה וכו' והמכין בתו לכך הרי היא קדשה:
כתב הראב"ד אין דעתי מסכמת לזה וכו'. ואני אומר שאין הכרע מדברי ספרי שאין נקראת קדשה אא"כ יושבת בקובה של זונות דכל שהיא מוכנת לזנות עם כל הבא אליה מיקריא קדשה שהיא לשון מזומנת לכך וזו היא שקראו בספרי מזנה שע"י שהיא מוכנת לכך גורמת שיתעוררו בני אדם לזנות. ומה שהביא ראייה מאיה הקדשה היא בעינים אם כוונתו ז"ל לומר דבעינים היינו קובה של זונות לע"ד איכא למימר דאיפכא איכא למשמע מינה דאם איתא דלא מיקריא קדשה אא"כ יושבת בקובה אמאי איצטריך למימר היא בעינים. ועל מ"ש רבינו ואין קונסין אותו כתב הראב"ד ועוד שגם הוא מפותה ומדעתו עשה עכ"ל. ומ"מ יש לדקדק דמשמע מדברי רבינו הכא דאינו לוקה משום קדשה אא"כ היא היא מוכנת לכך ובפ"א מאישות כתב כל הבעל אשה לשם זנות בלא קידושין לוקה מן התורה לפי שבעל קדשה וצריך לדחוק שסמך שם על מה שכתב כאן:

רמב"ם הלכות נערה בתולה פרק ב הלכה יז

אני אומר שזה שנ' [ויקרא י"ט כ"ט] בתורה אל תחלל את בתך להזנותה, שלא יאמר האב הואיל ולא חייבה תורה מפתה ואונס אלא שיתן ממון לאב הריני שוכר בתי הבתולה לזה לבוא עליה בכל ממון שארצה או אניח זה לבוא עליה בחנם שיש לאדם למחול וליתן ממונו לכל מי שירצה לכך נאמר אל תחלל את בתך להזנותה. שזה שחייבה תורה לאונס ולמפתה ממון לא מלקות בשאירע הדבר מקרה שלא מדעת אביה ולא הכינה עצמה לכך שדבר זה אינו הווה תמיד ואינו מצוי אבל אם הניח זה בתו הבתולה מוכנת לכל מי שיבוא עליה גורם שתמלא הארץ זמה ונמצא האב נושא בתו והאח נושא אחותו שאם תתעבר ותלד לא יודע בן מי הוא. והמכין בתו לכך הרי היא קדשה ולוקה הבעל והנבעלת משום לא תהיה קדשה ואין קונסין אותו שלא חייבה תורה קנס אלא לאונס ומפתה אבל זו שהכינה עצמה לכך בין מדעתה בין מדעת אביה הרי זו קדשה, ואיסור קדשה אחד הוא בין בבתולה בין בבעולה ולפיכך אמרו חכמים שהיוצא עליה שם רע בילדותה אין לה קנס כמו שבארנו שהרי זו בחזקת שהפקירה עצמה לדבר זה ברצונה.

השגת הראב"ד והמכין בתו לכך הרי זו קדשה ולוקה הבעל והנבעלת. א"א אין דעתי מסכמת לזה שאין קדשה אלא העומדת בקובה של זונות וכן אמרו בספרי לא תהיה קדשה אזהרה למזנה כענין שנאמר (ברא' לח) לא היתה בזה קדשה, ושם נאמר הקדשה היא בעינים על הדרך. [השגת הראב"ד] ואין קונסין אותו שלא חייבה תורה קנס אלא לאונס ומפתה. א"א ועוד שגם הוא מפותה ומדעתו עושה.

רמב"ם הלכות מלכים פרק ד הלכה ד

וכן לוקח מכל גבול ישראל נשים ופלגשים, נשים בכתובה וקדושין, ופלגשים בלא א כתובה ובלא קידושין אלא ביחוד בלבד קונה אותה ומותרת לו, אבל ההדיוט אסור בפילגש אלא באמה העבריה בלבד אחר ייעוד, ויש לו [רשות] לעשות הפילגשים שלוקח לארמונו טבחות ואופות ורקחות, שנאמר ואת בנותיכם יקח לרקחות ולטבחות ולאופות.

Programme du jeudi

טור אבן העזר הלכות קידושין סימן כו

אין האשה נחשבת אשת איש אלא על ידי קדושין שנתקדשה כראוי אבל אם בא עליה אדם בלא קידושין לשם זנות לוקה משום לא תהיה קדשה והיא זונה האמורה בתורה ואפילו לא בא עליה לשם זנות אלא לשם אישות בינו לבינה אינה נחשבת כאשתו אפי' אם יחדה אלא אדרבא כופין אותו להוציאה מביתו וכ"כ א"א הרא"ש ז"ל בתשובה פנויה המשרתת בבית ראובן ויצא קלא דלא פסיק שמתייחד עמה לא מיבעיא שבני משפחתה יכולין למחות בידו שהוא פגם להם שתהיה פלגשו אלא בית דין כופין אותו להוציאה מביתו שדבר ידוע שהיא בושה לטבול ונמצא שבוועל נדה ואפי' אם הכניסה לחופה אינו קונה להיות כאשתו ור"ח כתב שאם הכניסה לחופה צריכה גט מספק ומשנתקדשה נחשבת כאשת איש לחייב הבא עליה וצריכה גט אבל אינה חשובה כאשת איש לכל דבר כאשר יתבאר לקמן בעזרת האל:

בית יוסף אבן העזר סימן כו

א אין האשה נחשבת אשת איש אלא על ידי קידושין שנתקדשה כראוי אבל אם בא עליה אדם בלא קידושין לשם זנות לוקה משום לא תהיה קדשה. כ"כ הרמב"ם בתחלת הלכות אישות (ה"ד) והראב"ד כתב בהשגות אין קדשה אלא מזומנת והיא המופקרת לכל אדם אבל המייחדת עצמה לאיש אחד אין בה מלקות ולא איסור לאו והיא הפילגש הכתובה בתורה וכתב הרב המגיד שכן כתבו קצת המפרשים. ובסוף תשובות להרמב"ן (במיוחסות סי' רפד) כתוב בדין הפילגש:

ומה שכתב רבינו והיא זונה האמורה בתורה. לכאורה משמע דהיינו כרבי אליעזר דאמר בסוף פרק הבא על יבמתו (סא): פנוי הבא על הפנויה שלא לשם אישות עשאה זונה ותימה דהא לא קיי"ל כוותיה ולא כרבי עקיבא דאמר התם זונה זו מופקרת אלא כחכמים דאמרי אין זונה אלא גיורת ומשוחררת ושנבעלה בעילת זנות כלומר שנבעלה

לפסול לה כגון אחד מכל העריות או בת ישראל לנתין וממזר וכן פסק הרמב"ם בפ"ח מהא"ב (ה"ב) שהבא על הפנויה אפילו היתה קדשה שהפקירה עצמה לכל לא נעשית זונה ולא נפסלה מן הכהונה וכך הם דברי רבינו עצמו בסימן ו' (טו.) וצ"ל שמה שאמר כאן רבינו והיא זונה האמורה בתורה לאו למימרא דזו היא זונה האמורה בתורה לאסרה לכהן אלא לומר שנקראת זונה בכתוב כדאשכחן בתמר זנתה תמר כלתך וגם הנה הרה לזנונים (בראשית לח כד) אף על גב דפנויה היתה קרי לה זונה ולא משמע ליה דמשום דשומרת יבם היתה חשיבא כאשת איש למיקרייה זונה דלא הוה יבום קודם מתן תורה ואפילו את"ל שהיו נוהגים לייבם קודם מתן תורה כדמשמע מדכתיב (שם לח ח) בא אל אשת אחיך ויבם אותה מכל מקום לא היה הכתוב קוראה בשם זונה כיון שעדיין לא ניתנה תורה אי לאו משום דאפילו ביאת פנויה מיקריא זנות לענין השם בלבד אבל לענין זונה האסורה לכהן אין זונה אלא גיורת ומשוחררת וכו' וכדברי חכמים ואי זו ילפותא היתה להם שממנה למדו שזונה האמורה בכהן אינה כזונה דגבי תמרא: ומ"ש ואפילו לא בא עליה לשם זנות אלא לשם אישות וכו' אינה נחשבת כאשתו וכו'. זה פשוט ודייק לכתוב בינו לבינה שאילו היה בפני עדים כיון דלשם אישות בא עליה הוה ליה מקדש בביאה: ומ"ש בשם הרא"ש פנויה המשרתת בבית ראובן וכו'. בתשובה כלל ל"ב סי' (ט"ו) [י"ג] וכתבתיה בסוף סימן (כ"א) [כ"ב]:

Liste des 130 Souguiot étudiées sur Matmidim

H'AGUIM

Hanouka 8. Emplacement de la Hanoukia 44. 45. Ner Ich oubeto 111 - 113. Le Chamach	Pourim 16. Michloah' Manot et Matanot Laevyonim 85. Zakhor et Méh'iyat Amalek	Pessah 20. Biour H'amets 58. Bedika des miettes 86. 87. 88. Vente du Hamets 127. Hamets immangeable	Sefirat Haomer 21. Un seul grand compte 89. 90. Un enfant qui devient adulte au milieu de la Sfira Ben Hametsarim 100. 3ème Beit Hamikdash	Roch Hachana 35. Les trois Livres 101 - 103. Tkiot Choffar Soukot 36. Mitstaer 104 - 106. Ma'amid
--	--	--	--	--

BRAKHOT

1. Birkot Hatorah 2. Choméa Kéoné 3. Arévout 4. Kavana dans le Chema 5. Position pour le Chema 6. Méah Brah'ot 7. Amen Yetoma 9. Les quantités pour les Brah'ot	10. Les Brah'ot de consommation 11. Brakha Chééina Tsrih'a 12. Ikar Vétafel 13. Méein Chaloch 14. Brah'a sur un interdit 15. Anigrone 17. Birkat Haguafen	18. Natei Inchei 19. Birkat Haréah' 22. Les jus 23. Trima 24. Pat Kisnin (1) 25. Pat Kisnin (2) 26. Les Apéritifs 27-31 Zimoun 32. Tefilat Haderekh	33 -34. Birkat Hagomel 38. Chéhéh'éyanou sur un nouveau fruit 39. Chéhéh'éyanou sur un nouveau Keli 40. Chéhéh'éyanou sur les Mitsvot 41. Hatov Véhamétiv sur le vin	42. Cheva Brah'ot (1) 43. Cheva Brah'ot (2) – Panim H'adachot 46. Birkat Halevanah 47-49. H'azarat Hachats'
--	---	---	--	--

SOUGUIOT GENERALES

37. Bal Tossif 50. Tokh Kédé Dibour	51-52. Ein Chaliah' Lidvar Avera	53. Mitsva bo yoter Mibichlouh'o 54. Mitsvot lav lihanot nitanou	55-56. Mitsvat Assei Chehazman grama 57. Zerizim makdimim lemitsvot	71. 72. Haossek Bamitsva Patour Minhamitsva 89. 90. Les actions de l'enfant
--	----------------------------------	---	--	--

CHABBAT – Melekhet Mah'chevet

Chabbat – Les Derabanan

H'OUPA VEKIDDOUSHIN

59. 60. 61. Mit'assek 62. 63. 64. Davar Chééno Mitkaven 65. à 68. Psik Récheh	75 à 79. Grama 80. Chinouy 69. 70. Melakha chééina tsrikha légoufah	91 à 95. Réhitsa BéChabbat VéYom Tov 107 – 110. Nerot Shabbat 128. Kabalat Shabbat avancée par le Kahal	130. Piléguèche	
---	---	---	-----------------	--

HACHKafa - PENSEE JUIVE

EVEN HAEZER

YOREI DE'AH

H'OCHEN MICHPAT

81 à 84. Tsaar Baalei Haim 129. Kavod Habriot	96 à 99. Yih'oud	73. 74. Maaser sur les gains	114 – 117. Adam Hamazik Béoness 118 -121. Th'ilato bépchia vessofo béoness	122-126. Néfech bénéfech
--	------------------	------------------------------	---	--------------------------